

Parlementair Onderzoek Onderwijsvernieuwingen

Vandaag heeft de parlementaire commissie-Dijsselbloem haar eindrapport over ondoordachte onderwijsvernieuwingen uitgebracht.¹ Ik heb het nog niet ingekeken. Eerst maak ik hier zelf mijn blunderlijstje: regels over de onderwijs- en studielast; de doorstroommasters; Engels in het basisonderwijs; opstaan tegen zittenblijven; maatschappelijke stage; gratis schoolboeken; algemene vaardigheden; informatie- en communicatietechnologie; en assimilatie van allochtone leerlingen.

Voordat ik begin, moet ik erbij aantekenen dat mijn eigen beroepservaring zich uitsluitend tot het hoger onderwijs uitstrekt, dat ik tot de blanke *middle class* behoor en dat mijn ervaringen met het basis- en voortgezet onderwijs van mijn kinderen uit een tamelijk grijs verleden stammen.

1. Regels over de onderwijs- en studielast. De 1040-urennorm in het *voortgezet onderwijs* had niet mogen worden ingevoerd zonder te toetsen of deze haalbaar is binnen de huidige bekostiging, bij het huidige lerarentekort en bij het huidige systeem van vakantiespreiding. Verder had men zich moeten afvragen of een groter deel van die 1040 klokuren op school gereserveerd moet worden voor onderwijsdifferentiatie (bijspijkeruren voor vertraagde en verrijkingsuren voor vlotte leerlingen). Bovendien had deze norm gepaard moeten gaan met garanties tegen zinledige ophokuren en ondoelmatige lesroosters. Ook de normering van de studielast in het *hoger onderwijs* (1680 uur per cursusjaar voor de gemiddelde student) en de limitering van de universitaire cursusduur tot 3+1 jaar had niet mogen worden ingevoerd zonder garanties dat de werkelijke studielast en -belasting en de werkelijke studieduur niet de pan uit rijst.

2. Doorstroommasters. Bij de invoering van het *bachelor-masterstelsel* is de garantie ingevoerd dat iedere bezitter van een universitair bachelordiploma zonder nadere toelatingsselectie tot tenminste één masteropleiding wordt toegelaten. Op het eerste gezicht worden de kosten van het hoger onderwijs daarmee beperkt (geen studieduurverlengende schakelklassen voor aspirant-masterstudenten). Maar de doorstroommasters geven een opwaartse druk op de studielast van de bachelor- en de masteropleiding: worden studenten niet overvraagd en raken ze daardoor niet ernstig vertraagd? Afschaffing van de doorstroommasters en scherp toezicht op mogelijke uitwassen (schakelklassen) verdient de voorkeur. Zo doende kan een gedifferentieerde bacheloropleiding haar *beide* wettelijke functies (voorbereiding tot de masteropleiding en zelfstandige eindopleiding) tot ontwikkeling brengen. In het kader van dergelijke curriculumdifferentiatie heeft men ook meer mogelijkheden aankomende studenten met een deficiënt beginniveau een keuzevak aan te bieden om hun deficiënties op te heffen.

3. Engels in het basisonderwijs. De verplichting om Engels in groep 7 en 8 van de basisschool te geven is niet in het belang van de leerling, zolang niet gegarandeerd is dat het desbetreffende onderwijs van voldoende kwaliteit is (men denke aan de anekdote van de leerkracht die volhield dat een *pet* in de hoedenwinkel en niet in het dierenasiel wordt aangeschaft). Bovendien kunnen die uren beter gebruikt worden om leerlingen goed Nederlands te leren. Of geef scholen in elk geval de mogelijkheid om die uren te gebruiken voor leerlingen met taalachterstand in het Nederlands, waarbij Engels dus als verrijkingsvak voor vlotte leerlingen wordt aangeboden.

4. Opstaan tegen zittenblijven. Het is een waardevol streven *basisschoolleerlingen* niet te dwingen een heel jaar te doubleren, terwijl ze een deel van de stof al goed onder de knie hebben. Maar basisscholen moeten ruimere mogelijkheden krijgen om leerlingen nog een jaartje langer op school te houden als ze daardoor het beoogde eindniveau kunnen bereiken.

5. Maatschappelijke stage in het voortgezet onderwijs. De verplichte invoering van een maatschappelijke stage van minimaal 70 uur in het vrijwilligerswerk is een vorm van zedenmeesterige, middle-class staatspedagogiek. Geef leerlingen de mogelijkheid om hun stage ook in het bedrijfsleven te doen en om hun betaalde baantjes als stage in te brengen. Geef VMBO-scholen de mogelijkheid om bedrijfsstages in plaats van vrijwilligersstages te programmeren. En schep garanties dat scholen de maatschappelijke stage niet misbruiken om leerlingen klusjes op school te laten opknappen.

6. Gratis schoolboeken. Het regeringsvoornemen V.O.-scholen te verplichten de schoolboeken gratis (ten laste van hun lump sum!) ter beschikking van de leerlingen te stellen, lost geen enkel probleem op en komt de kwaliteit van het onderwijs niet ten goede. Het ondergraaft de professionele verantwoordelijk-

heid van docenten de bestmogelijke methoden te gebruiken om de onderwijsdoelen te bereiken en daarin geen concessies te doen ten voordele van het schoolbudget.

7. Algemene vaardigheden. De verplichting, opgelegd aan onderwijsinstellingen, om meer aandacht te besteden aan de ontwikkeling van algemene (c.q. academische) vaardigheden, heeft tot uitwassen geleid die onvoldoende in de hand zijn gehouden. Ik denk daarbij aan competenties zoals samenwerken, zelfsturing en reflectie, onderzoeken, schriftelijk en mondeling rapporteren, beheersing van het Engels als communicatietaal in het onderwijs. Als uitwassen kunnen worden genoemd:

- het uitgangspunt dat leerlingen die competenties moeten verwerven door ze veel te praktizeren, ook al doet dat afbreuk aan het bereiken van de andere onderwijsdoelen en ook al valt daardoor niet meer adequaat te toetsen of die andere onderwijsdoelen bereikt zijn;
- het uitgangspunt dat men niet mag volstaan met ervaringsleren maar dat men ook exact moet toetsen of de beoogde competenties bereikt zijn, ook al ontbreekt het de beoordelaars aan de deskundigheid en de instrumenten om die toetsing adequaat te verrichten;
- het uitgangspunt dat men mag volstaan met onbegeleid ervaringsleren (laissez-faire onderwijs zonder competente instructie en feedback);
- het toegeven aan de verleiding om bezuinigingsdoelen (en wervingsdoelen) te realiseren onder het mom van de invoering van competentiegericht leren.

8. Informatie- en communicatietechnologie. ICT biedt ongekeerde mogelijkheden voor kwaliteitsverbetering in het onderwijs en wellicht kunnen er soms ook kostenbesparingen mee worden geboekt. Maar het ongebreidelde vooruitgangsgeloof dreigt ook tot kwaliteitsverlaging en geldverspilling te leiden, en tot kostenverhoging voor leerlingen en studenten. Wat dat laatste betreft, wordt bijvoorbeeld te weinig gelet op de consequenties voor mensen met lage inkomens. Het ware gewent dat de overheid haar voorname op het gebied van ICT in het onderwijs telkens voor advies voorlegt aan de WRS: de Wetenschappelijke Raad van Sceptici.

9. Assimilatie van allochtone leerlingen. De Australische regering heeft onlangs haar excuses uitgesproken over het assimilatiebeleid dat zij in het verleden jegens (de kinderen van) de aboriginals heeft gevoerd. Ik denk dat er over 25 of 50 jaar in Nederland veel stemmen zullen opgaan om jegens de allochtone Nederlanders soortgelijke excuses aan te bieden. Sinds de rampzalige aanslag op de Twin Towers (2001), wordt er onder het mom van een gelijkheidsbeleid een wreed assimilatiebeleid gevoerd, dat in strijd is met de letter en de geest van het Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Een werkelijk gelijkheidsbeleid zou meer oog hebben voor de moedertaal, de culturele eigenheid en de ontwikkelingsmogelijkheden van allochtone jongeren.

Dit gezegd zijnde, ga ik nu het rapport van Dijsselbloem c.s. lezen. Mijn dochter belt me zojuist dat ik ook snel een NRC moet kopen voordat de winkels sluiten.

Wes Holleman
weblog onderwijs 13-2-2008
www.onderwijsethiek.nl

¹ <http://www.tweedekamer.nl/kamerleden/commissies/TCO/sub/index.jsp#>